

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ TP. HCM
KHOA THƯƠNG MẠI - DU LỊCH
TRIỆU HỒNG CẨM, PhD**

**VẬN TẢI QUỐC TẾ
VÀ BẢO HIỂM
VẬN TẢI QUỐC TẾ**

**NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA SÀI GÒN
Năm 2006**

LỜI GIỚI THIỆU

Sự phát triển nhanh chóng của nghiệp vụ giao nhận, vận tải ngoại thương đã đóng góp khá quan trọng cho sự tăng trưởng thương mại trên thế giới gần gấp đôi trong hơn 2 thập niên qua. Phương thức vận chuyển đa dạng, dịch vụ giao nhận được hợp lý hóa đến mức độ cao đã làm cho chi phí vận chuyển giảm mạnh cho hàng hóa xuất nhập khẩu trên thế giới. Tính chuyên nghiệp trong quá trình lựa chọn phương thức vận tải, chuẩn bị bộ chứng từ giao nhận, lựa chọn phương thức bảo hiểm hàng hóa xuất nhập khẩu tạo nên ưu thế cạnh tranh cho các doanh nghiệp kinh doanh trên toàn cầu.

Với kinh nghiệm giảng dạy trong gần 20 năm và điều hành doanh nghiệp của mình xuất khẩu sản phẩm tới nhiều nước trên thế giới, Tiến sĩ **Triệu Hồng Cẩm** tái bản lần thứ 2 quyển sách "**Vận tải quốc tế và bảo hiểm vận tải quốc tế**" là một đóng góp kịp thời và có ý nghĩa cho các doanh nhân Việt Nam, các nhà nghiên cứu và các bạn sinh viên.

Cuốn sách đã dành phần lớn số trang mô tả các phương thức vận tải, qui trình giao nhận và các phương thức bảo hiểm hàng hóa xuất nhập khẩu, là tài liệu hướng dẫn thực hành quý giá cho tất cả những ai quan tâm.

Xin chân thành cảm ơn bạn đọc đang hướng về mục tiêu tốt đẹp – vì sự thành công trong tương lai.

TS. NGÔ THỊ NGỌC HUYỀN

LỜI MỞ ĐẦU

Cộng hưởng với tiến trình toàn cầu hóa đang được đẩy nhanh tốc độ, thương mại quốc tế và đầu tư quốc tế đã không ngừng phát triển và trở thành một trong những lĩnh vực quan trọng hàng đầu trong nền kinh tế của hầu hết các quốc gia trên thế giới. Nói đến thương mại quốc tế và đầu tư quốc tế, chúng ta không thể không nói đến vận tải quốc tế. Vận tải quốc tế đảm nhận vai trò chuyên chở hàng hóa, nguyên nhiên vật liệu... từ những nước xuất khẩu đến những nước nhập khẩu, chuyên chở máy móc thiết bị, công cụ sản xuất từ những nước mang vốn đi đầu tư đến những nước nhận đầu tư. Và trong quá trình chuyên chở hàng hóa thương mại và đầu tư quốc tế này, những rủi ro và tổn thất có thể xảy ra đối với đối tượng chuyên chở, vì vậy một ngành cung cấp dịch vụ vô cùng cần thiết và quan trọng luôn luôn gắn liền với hoạt động vận tải quốc tế, đó là bảo hiểm vận tải quốc tế.

Cuốn sách "**Vận tải quốc tế và bảo hiểm vận tải quốc tế**" được biên soạn mới dựa trên cuốn sách "**Vận tải và bảo hiểm ngoại thương**" được Nhà xuất bản Thống Kê phát hành năm 1997 và 1999 trên nguyên tắc kế thừa, đổi mới và phát triển cho phù hợp với tình hình thực tế. Sách được chia làm 2 phần, gồm có 9 chương, tập trung trình bày những vấn đề căn bản liên quan đến nguyên tắc và thủ tục chuyên chở hàng hóa thương mại quốc tế và mua bảo hiểm cho hàng hóa trong quá trình chuyên chở, các chứng từ và hợp đồng mẫu đã được tiêu chuẩn hóa trên phạm vi quốc tế cũng được trình bày, kèm theo những số liệu minh họa và một vài ví dụ cụ thể.

Hy vọng cuốn sách sẽ mang lại cho bạn đọc đôi điều bổ ích và lý thú. Tuy nhiên, mặc dù đã có nhiều nỗ lực trong quá trình viết, phân tích, soạn thảo và dịch thuật, chắc chắn sách cũng còn có nhiều hạn chế, rất mong nhận được những đóng góp phê bình của quý độc giả.

Xin trân trọng cảm ơn.

TP. HCM, ngày 25 tháng 02 năm 2006

Tiến sĩ TRIỆU HỒNG CẨM

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
Lời giới thiệu	3
Lời nói đầu	5
Mục lục	7

Phần I

VẬN TẢI QUỐC TẾ

Chương I : KHÁI NIỆM CHUNG VỀ VẬN TẢI	17
I. Khái niệm và vai trò của vận tải trong nền kinh tế	17
1. Khái niệm	17
2. Vai trò của vận tải	19
II. Vận tải là ngành sản xuất vật chất đặc biệt	21
III. Các yếu tố cấu thành trong sản xuất vận tải	22
1. Công cụ vận tải	22
2. Đối tượng chuyên chở	24
3. Khoảng cách vận tải	27
4. Thời gian trong vận tải	28
5. Chi phí trong vận tải	29
IV. Chính sách vận tải Việt Nam trong bối cảnh chuyển đổi kinh tế	31
1. Các định chế	31
2. Phân tích diễn tiến của chính sách thuế và chính sách đầu tư đối với ngành giao thông vận tải	33
3. Tác động của chính sách đổi mới kinh tế đối với khu vực vận tải hàng hóa quốc doanh & tư nhân	35
Chương II : VẬN TẢI QUỐC TẾ TRONG THƯƠNG MẠI QUỐC TẾ	37
I. Khái niệm và tác dụng	37
1. Khái niệm	37

2. Mối liên hệ giữa vận tải quốc tế và thương mại quốc tế	37
3. Tác dụng của vận tải quốc tế đối với thương mại quốc tế	38
II. Phân chia trách nhiệm về vận tải trong hợp đồng mua bán ngoại thương	41
1. Quyền về vận tải	41
2. Phân chia trách nhiệm về vận tải	43
III. Cước phí vận tải đối với giá cả hàng hóa xuất nhập khẩu	45
1. Ảnh hưởng của cước phí vận tải	45
2. Xác định giá cả hàng hóa	46
IV. Hệ thống tổ chức vận tải quốc tế của Việt Nam	48
V. Chính sách giao thông vận tải và sự cạnh tranh hàng hóa xuất khẩu của Việt Nam	52
1. GTVT và sự cạnh tranh của cà phê Việt Nam	54
2. Tổ chức hóa dây chuyền vận chuyển và cạnh tranh của cà phê Việt Nam	54
A. Qua cảng	56
B. Đường vận tải biển	57
3. Chính sách vận tải – sự cạnh tranh của dây chuyền vận tải Việt Nam	57
A. So sánh giá vận tải	57
B. Vận tải nội địa : đường bộ và xe tải	59
C. Qua cảng	60
D. Vận tải biển	63
Chương III : CHUYÊN CHỞ HÀNG HÓA THƯƠNG MẠI QUỐC TẾ BẰNG PHƯƠNG THỨC VẬN TẢI BIỂN	70
I. Đặc điểm, vị trí và phạm vi áp dụng của phương thức vận tải biển	70
1. Đặc điểm	70
2. Vị trí	72
3. Phạm vi áp dụng	73
II. Cơ sở vật chất kỹ thuật của phương thức vận tải biển	74
1. Tuyến đường vận tải	74

2. Cảng biển (Sea port)	76
A. Khái niệm	76
B. Phân loại cảng biển	76
C. Trang thiết bị của cảng biển	77
3. Tàu buôn (Merchant ship / Vessel)	79
A. Khái niệm và phân loại	79
B. Các đặc trưng kinh tế kỹ thuật của cảng biển	80
C. Phân loại tàu buôn chở hàng	85
III. Nghiệp vụ thuê tàu	87
1. Khái niệm và bản chất	87
2. Thị trường thuê tàu	88
3. Giá cước thuê tàu	89
4. Đặc điểm của tình hình thị trường thuê tàu	89
5. Các phương thức thuê tàu	91
A. Phương thức thuê tàu chợ	92
1.A.5. Khái niệm	92
2.A.5. Đặc điểm	92
3.A.5. Ưu nhược điểm	92
4.A.5. Vận đơn đường biển (Bill of Lading – B/L)	93
B. Phương thức thuê tàu chuyến (Voyage Charter)	152
C. Phương thức thuê tàu định hạn	182

**Chương IV : CHUYÊN CHỞ HÀNG HÓA THƯƠNG MẠI
QUỐC TẾ BẰNG PHƯƠNG THỨC VẬN TẢI
HÀNG KHÔNG**

248

I. Chuyên chở hàng hóa thương mại quốc tế bằng đường hàng không	248
1. Đặc điểm của vận tải hàng không	248
2. Ưu nhược điểm	248
II. Các tổ chức và sự phân bố địa lý trong vận chuyển hàng không	250
1. Sơ lược về các tổ chức liên quan đến không vận	250
A. Các tổ chức quốc tế	250
B. Các tổ chức quốc gia	253
2. Sự phân bố địa lý trong vận tải hàng không	253

3. Sự khác nhau về thời gian – giờ tiêu chuẩn	256
4. Đường ranh giới ngày quốc tế (International Date Lines)	257
III. Quyền hạn, nghĩa vụ, trách nhiệm của người chuyên chở và người gửi hàng	258
1. Các công ước quốc tế	258
A. Quyền hạn, nghĩa vụ của người chuyên chở	258
B. Quyền hạn và nghĩa vụ của người gửi hàng/ người nhận hàng	259
2. Trách nhiệm của người chuyên chở	260
3. Người chuyên chở thực sự và người thầu chuyên chở	261
IV. Chứng từ trong vận chuyển hàng không	262
1. Vận đơn hàng không (Air waybill)	262
A. Chức năng của vận đơn hàng không	263
B. Nội dung của vận đơn hàng không	264
C. Phân phối vận đơn	267
2. Thư chỉ dẫn của người gửi hàng	267
3. Hóa đơn thương mại	268
V. Đại lý hàng hóa hàng không	268
1. Đại lý hàng hóa Iata (Iata Cargo Agent)	268
A. Đối với người gửi hàng	269
B. Đối với hãng hàng không	269
2. Người giao nhận hàng hóa hàng không (Airfreight Forwarder)	271
A. Góm hàng (Consolidation / Groupage)	271
B. Dịch vụ khác về hàng xuất – nhập khẩu	273
VI. Sơ lược về máy bay, sự vận tải hàng không và thiết bị chất hàng	
 máy bay, giá cước hàng không	274
1. Các loại máy bay	274
2. Những điểm đặc biệt về xếp hàng máy bay	275
A. Sức chở (Payload)	275
B. Thiết bị chất hàng theo đơn vị – Unit Load Devices (ULD)	276
3. Phương tiện làm hàng hóa hàng không	278
A. Xếp hàng và dỡ hàng	279
B. Vận tải	280
C. Những phương tiện làm tại bãi làm hàng	280

4. Hàng hóa đặc biệt	283
5. Cước hàng không	285
A. Công bố biểu cước	285
B. Cơ sở tính cước	286
C. Cơ sở giá cước và các loại giá cước	286
D. Cước thuê máy bay	289
E. Những thuật ngữ hàng không (Viết tắt)	290
VII. Cơ chế pháp lý áp dụng trong phương thức vận chuyển hàng hóa bằng đường hàng không. Trách nhiệm dân sự trong khiếu nại, bồi thường	291
1. Cơ chế pháp lý áp dụng trong phương thức vận chuyển hàng không	291
A. Nguồn luật quốc gia	292
B. Nguồn luật quốc tế	294
2. Trách nhiệm dân sự trong khiếu nại bồi thường	296
 Chương V : CHUYÊN CHỞ HÀNG HÓA THƯƠNG MẠI QUỐC TẾ BẰNG CÁC PHƯƠNG TIỆN VẬN TẢI KHÁC	300
I. Vận tải đường sắt	300
1. Đặc điểm và tác dụng của vận tải đường sắt	300
2. Thể lệ chuyên chở hàng hóa của đường sắt Việt Nam	302
A. Hàng hóa và cước phí	302
B. Giấy gửi hàng đường sắt (Railroad Bill - R/B)	304
3. Đường sắt liên vận quốc tế	305
II. Vận tải ô tô	306
1. Đặc điểm của vận tải ô tô	306
2. Ưu nhược điểm	306
III. Chuyên chở hàng hóa bằng đường sông	308
1. Đặc điểm của vận tải đường sông	308
2. Ưu nhược điểm	309

Chương VI : CHUYÊN CHỞ CONTAINER TRONG VẬN TẢI QUỐC TẾ	311
I. Lịch sử phát triển và lợi ích của việc chuyên chở hàng hóa bằng container	311
1. Định nghĩa	311
2. Lịch sử phát triển	311
3. Ích lợi trong việc vận tải hàng hóa bằng container	313
A. Đối với người có hàng	313
B. Đối với người chuyên chở	313
C. Đối với người giao nhận	313
II. Container – Cảng container – Tàu chuyên dùng chở container	314
1. Container đường biển	314
2. Cấu trúc	315
3. Các kiểu loại container	317
4. Cảng bốc dỡ container	321
A. Phương tiện bốc dỡ vận chuyển container tại cảng	324
B. Hoạt động của khu cảng container	324
5. Tàu chuyên dùng chở container	325
A. Đặc điểm của tàu chuyên chở container	325
B. Phân loại tàu container	325
III. Nghiệp vụ vận chuyển container	328
1. Hoạt động của tàu chuyên chở container	328
A. Vận chuyển từ cảng đến cảng (Port to Port Shipment)	328
B. Vận chuyển liên hợp (Combined Transport)	328
2. Các phương thức gửi hàng bằng container	330
A. Gửi hàng bằng container (Full Container Load – FCL)	330
B. Gửi hàng lẻ (LCL / LCL – Less than a container load)	332
3. Cước phí container	334
A. Các yếu tố cấu thành cước phí container	334
B. Các loại kiểu cước container	334
C. Các vấn đề khác liên quan đến vấn đề phí (FCL)	335

PHẦN II

BẢO HIỂM VẬN TẢI QUỐC TẾ

Chương I : KHÁI NIỆM CHUNG VỀ BẢO HIỂM VẬN TẢI QUỐC TẾ	339
I. Sự cần thiết và lịch sử ra đời của bảo hiểm trên thế giới	340
II. Khái niệm về bảo hiểm	342
1. Định nghĩa	342
2. Bản chất của bảo hiểm	343
3. Tác dụng của bảo hiểm	343
4. Chức năng của bảo hiểm	343
III. Vai trò của bảo hiểm trong kinh doanh xuất nhập khẩu	344
Chương II : RỦI RO TRONG BẢO HIỂM VẬN TẢI QUỐC TẾ	346
I. Khái niệm	346
II. Phân loại	347
1. Phân loại theo nguồn gốc	347
2. Phân loại theo các điều kiện bảo hiểm	348
A. Nhóm rủi ro hàng hải (Marine Risks)	348
B. Nhóm các rủi ro đặc biệt (Extraneous Risks)	361
C. Nhóm rủi ro loại trừ	367
Chương III : TỔN THẤT TRONG BẢO HIỂM VẬN TẢI QUỐC TẾ	373
I. Khái niệm	373
II. Phân chia tổn thất	374
1. Căn cứ trên mức độ tổn thất	375
A. Tổn thất bộ phận	375
B. Tổn thất toàn bộ (Total Loss)	375
2. Căn cứ trên mối liên quan về quyền lợi giữa những người bảo hiểm	379

A. Tổn thất riêng (Particular Average)	379
B. Tổn thất chung (General Average)	380
C. Phân biệt sự khác nhau giữa tổn thất chung và tổn thất riêng	385
D. Ví dụ cụ thể phân biệt tổn thất riêng và tổn thất chung	385
Chương IV : CÁC ĐIỀU KIỆN BẢO HIỂM	388
I. Giới thiệu chung về các điều kiện bảo hiểm	388
II. Giới thiệu các luật áp dụng	389
1. Luật bảo hiểm hàng hóa 1906	389
2. Công ước Brussels, 1924	389
3. Quy tắc York – Antwerp 1974 và 1994 về tổn thất chung	390
III. Bộ điều khoản bảo hiểm 1963	390
1. Điều khoản không bảo hiểm tổn thất riêng (Fpa – Free from Particular Average)	391
2. Điều khoản bảo hiểm tổn thất riêng (Wa – With Particular Average)	394
3. Điều khoản bảo hiểm mọi rủi ro (All Risks)	397
IV. Bộ điều khoản bảo hiểm 1982	400
1. Điều khoản bảo hiểm ICC (c)	401
A. Các rủi ro được bảo hiểm (Risks covered)	401
B. Các loại trừ (Exclusions)	402
2. Điều khoản bảo hiểm ICC (b)	405
3. Điều khoản ICC (a)	409
V. Quy tắc chung 1990 của Việt Nam	409
PHỤ LỤC 1	411
PHỤ LỤC 2	463
PHỤ LỤC 3	474
TÀI LIỆU THAM KHẢO	503